

რედაქცია

მელიქიშვილის ქუჩაზე, პრეტორი ჩაიგეშტოვის სახ-
ლებში.

ხელის-მოწერა

რედაქციაში და სტ. მელიქიშვილის სტამბაში.
ქალაქს გარეშე მცხოვრებთათვის: ВЪ Типографіи. ВЪ
редакцію газеты „Дროშка“.

გაზეთის ფასი

წელიწადში—8 მან., ნახევარ წელიწადში—
4 მან. და 50 კაპ., თვეში—1 მან.
ცალკე ნომერი—ერთი შაური.

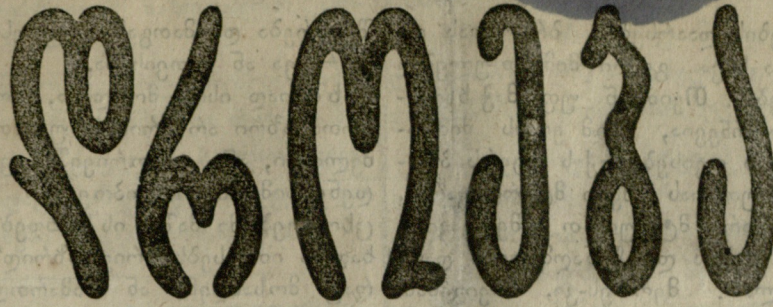
განცხადება

მიიღება ქართულს, რუსულს, სომხურს და სხვა-
ცუხულს ენებზე.

განცხადების ფასი

დიდი ასოებით, ასოზე—1 კაპ., ასო-მთავრულით,
სტრიქონზე—8 კაპ., ციცეროთი, სტრიქ.—5 კაპ.
და პეტითი—4 კაპ.

მთ. საჭიროება მოითხოვს, რედაქცია გააწარმოებს
და შეამოკლებს გამოცხადებულ სტატიებსა,
დაუბეჭდელი სტატია ავტორს არ დაუბრუნდება.

გამოცემის კვირალაგით, ოთხშაბათობით და პარასკეობით

ოთხი თვის ხელის-მოწერა

„დროშაზე“

მიიღება მთელი წლის, — გაზეთის რედაქ-
ციაში (მელიქიშვილის ქუჩაზე, ჩაი-
გეშტოვის სახლებში, № 6); გარეშე
ქალაქებში—„დროშის“ აგენტებთან.

ფასი ოთხი თვის გაზეთისა ფ.
ი. 1 ეკენისთეიდან მომავალი წლის
1 იანვრამდე—3 მანეთი. მთელი
წლის ნომრები მხოლოდ რამდენიმე
დარჩენილი, — ღირს—8 მან., ნახევარ-
წლის წლის—4 მან. და 50 კაპ., ერთის
თვისა—1 მან.

საქართველო

უკანო მამახალას

(დასასრული)

V

„—რამ დაუმსახურა მას (ნიკო-
ლაძეს) დიქტატორობა, ჰქონთუ-
ლობს უფ. მაქაჩელაძე, რა არის მი-
სი თვისება, რომელიც მას სხვების
თავში აყენებს?“ — და აქვე პასუხით
იძლევა იმ გარემოებას, ვითომ მე
„არ შემძლიან ბრძოლა, თუ კი პი-
რადი მოწინააღმდეგე არ მეყოლა.“
ბრძოლი და გონიერი ახსნა ეს,
მაშ რა დარღუდალა! მის შეუძლია
ბრძოლა, თუ კი მოწინააღმდეგე არ
ეყოლა, რასაკვირველია პირადი, ესე
იგი ხორც-შესხმული? ღონიერობის
მეტი წისკილებს ბრძოლაში ვინ
შეგებმება? შეკველია, აქ უფ. მაქა-
ჩელაძეს სიტყვა „პირადი“ სხვა აზ-
რით უნდა იქნას, ამით, რომ ლიტერა-
ტურაში მე ვებრძვი მარტო იმ პი-
რებს, ვისთანაც კერძო-ცხოვრებაში
რამე უსიამოვნოა მომსულია. ასე
ფიქრობს უფ. მაქაჩელაძე? მთ. ასე
ფიქრობს, ვერ გამოუჩინია მას მწერ-
ლური სინდისიანობა, რომელიც იმა-
ში მდგომარეობს, რომ გამოუკლე-
ვლათ და უსაფუძვლოთ კაცმა მწერ-
ლობაში არაფერი სჯა არ უნდა გა-
მოთქვას.

ჩემს მწერლობაში მე ვის არ შეე-
ტაკებინარ? ჰქონთუ, აბა, უფ. მოსე
შიქიძეს, ანტონ შურდელაძეს, გ.
იოსელიანს, სიტოესკის, სცეპურას,
პოკარეს, ძატკოს, და ასობდ
სხვებს, მქანდა მე მათთან რამე პი-
რადობა, სანამ მე იმთ მწერლობაში
შევეტაკებოდი? ბესარიონ ლოლბე-
რიძე რომ მაგალითად მოჰყავს უფ.
მაქაჩელაძეს, განა მე და იმას გასა-
ყოფი რამე გექნადა, ან ერთს ალაგს
ვეძიებდით მე და ის, ან ერთს ქალს
ვეყვარებდით, ან ერთს ოთახში ვერ
მოვთავსდით? არა. მე შევეტაკე იმას,
აგრეთვე როგორც ყველა სხვებს,
მარტო იმისთვის, რომ არ მომწონდა
ან მისი აზრი, ან მისი მოქმედება
საზოგადო საკმევებში. ამას
პირადობას მარტო უმცირესი უძა-
ხიან, და ყოველი ცრუოდნათ გო-
ნებაგახსნილი კაცისათვის კი ამაში
სწორეთ იმოდნა პირადობაა რამო-
დენაც ღობროლიუბოვს ზეზობრა-
ზოვთან და პოკარესთან ჰქონია, ან
ბელინსკის—სენკოვსკისთან და ბულ-
გარინთან.

ნუ თუ კრიტიკოსს ამავდის ახსნა
სჭირია? ნუ თუ იმან თვითონ არ
უნდა იცოდეს, რომ მწერლობაში
პირადობა მარტო იმას ჰქონია, როცა
მწერლური სჯის გამოთქმის მიზე-
ზი, მიზანი და საფუძველი პი-
რად ანგარიშებში და პირად მტერო-
ბაში მდგომარეობს? ნუ თუ იმან
თვითონ არ უნდა იცოდეს, რომ
როცა ლასალი შეუტეა ღელიის ან
იულიან-შმიტს დაუზოგველად ტყავს
ართვევა, არც ერთს გონიერს კაცს
მის ნაწერში პირადობა არ დაუნახავს?
მართალია, მე ლასალის ტალანტი
არა მაქვს, მაგრამ ღელის მადლით
არც ბესარიონ ლოლბერიძეს აქვს
შეუტე-ღელიის ჰქუა და სიმტკიცე;
მაშასადამე ჩვენი მდგომარეობის შე-
დარება სიმართლის გამობათ როდი
უნდა ჩაითვალოს. მაშ მკითხულობ,
რა საფუძველით დაუწერია უფ. მაქა-
ჩელაძეს, ვითომ მე მარტო მაშინ
შემძლიან ბრძოლა, როცა პირადი
მოწინააღმდეგე აღმჩინდება?

რამოდნათ საფუძველიანია ეს სჯა,
ამას ჩვენ მეორე ზოაზრებაც გვიჩვენ-
ებს. მთ. ბიჭია და მიმითითოს უფ.
მაქაჩელაძემ ვინ გამობრძანდა ჩემს
მოწინააღმდეგეთ და ვის შეეგები მე
ბრძოლაში ისე, რომ ეს ბრძოლა
პირველათ ჩემგან არ ყოფილიყოს
დაწყებული და მე თვითონ არ შეე-
ტაკებოდე პირველათ სხვას, და არა
სხვა—მე. ორი მაგალითი მახსოვს
მე ამგვარი, მარტო ორი: ერთი უფ.
ილია შავჭავჭავაძის, რომელიც ყველამ
იცის რამ ალაპარაკა, და მეორე
თვით უფ. მაქაჩელაძის. მე გერათ
წინააღმდეგ მაგალითებს მე ასობით
ჩამოვთვლი, თუ გნებავთ. ნუ თუ
გონიერი მსაჯულის თვალში ეს იმას
უნდა ნიშნავდეს, ვითომ მე მარტო
პირადი მოწინააღმდეგეა შოვნა მი-
წვევს ბრძოლაში?

VI

მართი მაგალითი კიდევ მოჰყავს
უფ. მაქაჩელაძეს: რატომ ნიკოლაძე
ბრძოლაში არ შეება იმ ბროშურის
დამწერს, რომელმაც, 1872-ში, სა-
ქართველოს მომავალზე ცუდი სჯა
გამოთქვა.

მართი ეს, რომ ჩემთვის არა კაცს
არ მიუთვინებია ლიტერატურული
გლადიატორობის როლი... მეორეც
ეს, რომ 1872 წლის განმავლობაში
მე ორი სტატიის მეტი არც კი და-
მიბეჭდია „დროშაში“. მაგრამ ეს
კიდევ არაფერია. უმთავრესი გარე-
მობა და მიზეზი აი რაში მდგომა-
რეობდა.

ამ კითხვებზე ჩემი აზრი არ ეთან-
ხმება „დროშის“ რედაქციის აზრს
და საზოგადოთ იმისთანა ჩვენი ახლ-
გაზდების აზრს, როგორც თვით უფ.
მაქაჩელაძე. მე რომ გულწრფელათ
ჩემი აზრი გამოვთქვა ამ საგანზე,
ბგონია, რომ „დროშის“ მიმართუ-
ლებას ეს უფრო მეტს ზიანს მოუ-
ტანს, ვინც იმ ბროშურა, რომელიც
დამახსოვრებია უფ. მაქაჩელაძეს. ა-
მის გამო მე არ მსურს ამ საგანზე
სჯის გამოთქმა, არ მსურს იმით
მარტო, რომ ამით დახმარება მიეცე-
მა ჩვენი ქვეყნის მოწინააღმდეგეს
და ძალა მოაკლდებათ ჩვენი ქვეყნის

ერთგულ შეილებს... მაგრამ ვერაფე-
რი ძალა ქვეყანაზე ვერ გამომათქმე-
ვინებს მე ისეთს აზრს, რომელიც
ჩემს გულში და გონებაში მკვიდრათ
არ არის დამყარებული. ამ მიზეზით
მე ამ მწველ საგანზე სრულებით
არაფერი არ ვთქვი: არც ტყუილის
თქმა ვისურვე, არც სიმართლის თქმით
მოვიწოდებ ჩემი მოძვეების გულწრ-
ფელი აზრის დამცირება.

მს იმას კი არ ნიშნავს, ვითომ
მე იმ ბროშურას ვეთანხმებოდე.
სრულიადაც არა. ამ საგანზე მე
სრულიად სხვა ნაირი აზრები მაქვს,
რომელიც არც იმ ბროშურის
დამწერს ეთანხმებია, არც „დრო-
შის“ აზრს. მაგრამ საქმე იმაშია, რომ
საზიანოთ დაეინახე ჩვენი ახლ-
გაზდობისათვის ჩემი მხრით ამ ბრ-
ძოლაში გარევა. ამ აზრის ნათლათ
გამოხატვა მე არ მსურს. მთ. შეუ-
ძლიან ჩვენს კრიტიკოსს ამ ბუროს-
ში ჩემი აზრის გაგება, ხომ კარგი.
მთ. არა და, ჯერ ისწავლოს ბნელათ
გამოთქმული აზრის ნათლათ გაგება
და მერმე ლაპარაკი დაგვიწყოს.

VII

უფრო ნათლათ გამოვთქვამ იმ
მდგომარეობას, რომელშიაც მწერა-
ლი ზანდისხან საჭიროთ არ სთვლის
თავის აზრის გამოთქმას. აი მაგა-
ლითად თუნდა ის კითხვა ავიღოთ:
სად უნდა შრომობდეს ჩვენებური
ახალგაზდა, რომელსაც ჩვენი ქვეყა-
ნა უყვარს.

ამ კითხვებზე „დროშას“ ხშირათ
გამოუთქვამს თავისი აზრი, აკ. წე-
რეთელს—თავისი, უფ. მაქაჩელაძესაც
და უფ. პეტრიაშვილსაც. მე არ მი-
ნდოდა ამ საგანზე რამე დამწერა,
ამიტომ რომ ნაშეილ და საჭირო
კითხვათ ეს საგანი არც კი მიმაჩნია.
მაგრამ ესლა, სამაგალითოთ, გამო-
თქვამ ჩემს შეხედულობას, რადგანც
უფ. მაქაჩელაძეს ამ შემთხვევაშიც
ჩემზე სჯის შედგენა ნდომბია.

ჩემი აზრით მთელი ჩვენი ახლ-
გაზდობა და მთელი ჩვენი ქართველო-
ბა ორ ნაწილათ გაიყოფა. უმრავლეს-
სობას მარტო ერთი მიზანი და მიდ-
რეკილება აქვს: თავისი კერძო ცხო-
ვრების, თავისი კერძო სარგებლობის
დაცვა და ძიება. „ჯერ თავი და თა-
ვი, მერე ცოლი და შვილო“, —
ეს არის ამ უმრავლესობის სახარება.
მეორე ნაწილი, ერთი იოტის ტო-
ლა, იმისთანა პირებისგან შედგება,
რომელთაც საკუთარ სარგებლო-
ბაზე უმაღ საზოგადო სიკეთე და მა-
მულის სიყვარული მიუძღვის. ჩემი
აზრით სადაც უნდა ცხოვრებდეს უმ-
რავლესობის წევრები—სულ ერთი:
ქვეყანას და საზოგადოებას იმათგან
არავითარი ხიერი არ მოელოს, გინდ
შორაპანში იცხოვრონ, გინდ პარიჟ-
ში. მოველგან და ყოველთვის ესე-
ნი მუქთი მკამლენი და უხეირო წე-
რები იქნებიან თავიანთი ქვეყნისათ-
ვის. სწორეთ ამნაირათვე, სადაც უნ-
და იცხოვროს ან იმოქმედოს მამუ-
ლის მოყვარე პირმა, იქნის აზრით,
ყოველგან ის სასარგებლო იქნება
თავის ქვეყნისათვის, თუ კი, სურვი-
ლის გარდა, იმისთვის ბუნებას ნიჭი,
ცოდნა და ძალა მიუნიჭებია. რითიმე,

როგორმე ყოველგან მოუტანს ის
ხეირს თავის ქვეყანას, აქ იყოს, გინდ
სტამბოლს, გინდ მადრიდს. სიბრყე-
ვეა, ერთი რომელიმე ურიგო და უ-
ნიჭო კაცი მთელი წლის მოედანზე უ-
სარგებლოთ დაეთვროდეს, და თან
ვინმე მშრომელს და ხეირიანს პირს,
რომელიც პარიჟის ბიბლიოთეკაში
შრომობს, მამულის უსიყვარულობას
აბრალებდეს, მარტო იმისთვის,
რომ საქართველოში ჩემსავით უსარ-
გებლოთ რატომ არ დადოლილობ-
სო, სადაც გინდათ იშრომეთ, სადაც
გსურდეთ ისწავლოთ, რაც გინდა ჰქე-
ნით, ოღონდ კი თქვენი მამული გი-
ყვარდეთ, ოღონდ კი მის სასარგებ-
ლოთ იშრომეთ, ოღონდ კი მისი
მდგომარეობის გაუმჯობესებ, მი-
სი სახელის გადიდება, მისი კეთილ-
დღეობის მოახლოვებაზე იმეცადი-
ნეთ. მცადეთ გონიერნი, სწავლულ-
ნი, ძლიერნი, პატიოსანი გამოხეი-
დნეთ, და მარტო ამითაც შეგიძ-
ლიანთ საქართველოსთვის ხეირის
მოტანა, მარტო იმით, რომ სხვებს
გაგება მაინც ექნებათ, რომ საქარ-
ველო სადმე არსებობს, რომ მასში
კაცები ცხოვრებენ, და არა ველური
მხეცები, როგორც ესლა მთელს
მეორობას ჰგონია. მართალია, ჩვე-
ნის ქვეყნისთვის ის უფრო ემჯო-
ბინება, რომ მისი ჩინებულათ ნას-
წავლნი და დახლოვნებულნი შეი-
ლები მასშივე შრომობდნენ, დანარ-
ჩენ მის შეილებს პარდაპირ ეხმარე-
ბოდნენ, მაგრამ ესეც რომ არ იყოს,
მე ოც-და-ათს შინაურს უმეცარს ერ-
თი „გასული“ ნასწავლი მიჩნენია.
სხვა რომ არა იყოს რა ჩვენებური
კაცი, რუსეთში პროფესორათ გამხ-
დარი, ერთს ჩვენებურს სტუდენტს
ხელს მაინც გაუწყობს, ერთს ჩვენს
ყმაწვილს მაინც დაფარავს და შემ-
წობას მისცემს თავის გაველენით...

მს გახლავს ჩემი აზრი ამ საგანზე.
როგორ ჰგონია უფ. მაქაჩელაძეს,
დიქტატორი რომ ვიყო, დავაბე-
დებდით, ამის შემდეგ, „დრო-
შაში“ იმ ალაგს მის პირველი სტა-
ტიისას, სადაც ის წინააღმდეგე აზრებს
აფრცელებდა? სომა არა? მაგრამ ჩემ
კარგათ ვიცით, რომ როგორიც უნდა
იყოს ჩვენი აზრი, წინააღმდეგე გულ-
წრფელს აზრის გამოთქმა არ უნ-
და აღუტყრდლოთ, თუნდ იმისთვის,
რომ მართალი აზრი თავისას ბო-
ლოს მაინც გაიტანს....

VIII

უფრო შესამჩნეველ და მძიმე შე-
ცდომას გამოთქვამს უფ. მაქაჩელა-
ძე, როცა ის ჩემი „სალამის“ ერთი
აზრის წინააღმდეგ სწერს, ვითომ
ჩვენი ქვეყნისთვის მარტო ქართულ
ენაზე მწერლობით შეუძლიან კაცს
მოუტანოს სარგებლობა. მს კითხვა
ჩემის აზრით ერთობ შესანიშნავია,
და ამიტომ საჭიროა, რომ ორიოდ
სიტყვა ამავდეს ვთქვა.

ჩვენი ქვეყნის ბედი რუსე-
თთან არის შეერთებული. ზარე-
მოვებამ ასე მოიტანა... ჩვენი ხალ-
ხი სცხოვრობს რუსეთის კანონს ქვეშ,
რუსეთის მმართველობის განკარგუ-
ლების ქვეშ. მაგონია, ეს უწყველია.
მე როდი ვსჯი, იმას ეამბობ, რაც

არის... მინ სწერს და სცემს კანონებს, რომლითაც უნდა იმართებოდეს ჩვენი ქვეყანა? მინ ირჩევს იმ პირებს, რომელნიც ამ კანონებს უნდა ასრულებდნენ, და ჩვენს ქვეყანას უნდა მმართველნი? რუსეთის მთავრობა, ესე იგი რუსეთი. ნუ თუ სასარგებლოა ჩვენი ქვეყნისთვის, რომ რუსეთმა არ იცოდეს ჩვენი მდგომარეობა? ნუ თუ საჭირო არ არის, რომ ლირსეული აზრი ჩვენზე შეადგინოს არა თუ მართო რუსეთმა, მაგრამ მთელმა მეროპაშიც? მასადავსე ნუ თუ საჭირო არ არის, რომ ქართველები სწორდნენ რუსულ და ევროპულ ენებზე, აგებინებდნენ რუსეთს და მეროპას ჩვენს ხასიათს, ჩვენს მდგომარეობას, მიმართულებას, სურვილს, ღმინსა და ღარდს?

ძაცმა რომ თქვას მართო რუსულ ან მართო ევროპულ ენებზე უნდა ესწეროთო, ქართული კი სრულიად მივარდეთო, — ეს, რასაკვირველია, სიბრძნე იქნება. ჩვენი მდგომარეობა ჩვენი ქვეყნის მოყვარებთაგან ორ გვარ შრომას მოითხოვს. მართის მხრით ჩვენ უნდა ეშრომოდეთ თვითონ ჩვენი ხალხის გასაწესებლად, მისი გონების გასახსნელად, მისი ხასიათის გასამაგრებლად. შევევლით, რომ ამ გვარი შრომა მართო ქართულს ენაზე შეიძლება. მაგრამ ამასთანავე ჩვენ ვე უნდა ეშრომოდეთ რუსულს და სხვა ენებზედაც, იმ აზრით, რომ სხვებს ჩვენი მდგომარეობა, ჩვენი სჭიროება, და სურვილი გავაცნოთ. ეს უკანასკნელი შრომა ყველასთვის, ვისაც კი ცოტადნათესმის პოლიტიკური ცხოვრების მოთხოვნილებები, თითქმის იმოდნათვე აუცილებელი და საჭიროა, როგორც პირველი.

საშინლათ მიკვირს, რომ ამისთანა უბრალო ჭეშმარიტებების გამოთქმა სჭირდება ჩვენში კაცს, და სჭირდება არა უმეცარი ხალხის დასჯერებლად, არამედ ნასწავლი და ნამგზავრი პირების გონებაში ჩასადგებლად. მე მეგონა, რომ მართო ჩინეთში შესაძლებელი იყო ისეთი პირების მოძებნა, რომელნიც ჰფიქრობდნენ, რომ მათი ქვეყანა დედა-მამის ტიპი-აო, რომ ჩინეთის დანარჩენ ქვეყანასთან არავითარ საქმეს რა უნდა იჭერდნენ და დანარჩენ ხალხებისგან ჩინური კედლით უნდა განიყოფილობოდნენ. მაგრამ ესლა, როცა ჩინეთშიაც გონიერი პირები ამ აზრის შეცდომაში დარწმუნდნენ, ჩვენში გამოდიან ნასწავლი ყმაწილები, რომელნიც ამ გვარ ჩერჩეტი აზრების ქადაგებას როდი თაკილობენ...

IX

ეს ჩვენი ბაასი ერთობ გაჭიანურდა. ამისათვის მე აღარ შევეცხები მრავალგვარ წერილმან შეცდომაებს, რომლითაც ავსებულთა უფ მაჭახელადის სტატია. მინდა მართო ერთს შენიშნას მივაქციო მკითხველის სრული ყურადღება.

მრ წყებათ გაიყოფება ესლა ჩვენში მოქმედი პირებიო, ამბობს უფ. მაჭახელაძე: ის ჰფიქრობს ჩვენზე და ჩვენს მოწინააღმდეგეზე. რომელი წყება სჯობიაო, რომელს მიუღდეთო, ჰკითხულობს ის.

ღიხაც ასე უნდა ეკითხა ყოველს გონიერს და სინილისიანს კაცს. სხვარება წინ მიდის. უწინდელთ ძილისა და დაყრუების მაგიერ, ჩვენს ქვეყანაში ველირსეთ ბოლოს საზოგადოებრივ ცხოვრებას, ველირსეთ საზოგადოების მხრით ყურადღების მოქცევას, ველირსეთ ბანაკების ანუ

პარტიების დაარსებას, ბრძოლას და სხვა და სხვა გვარი მიმართულების შეტაკებას. თვითონ უფ. მაჭახელაძეს შეუშინებია, რომ ერთს მიმართულებას თვისება აქვს მტერს პირდაპირ უთხრას შენი მტერი ვარო, პირდაპირ მტრულად შეეტაკოს, თავისი თავის და წინააღმდეგის დაუზოგველად. მეორეს-კი, თვისებათ ისა აქვს, რომ მტერსა და მეგობარს ექალაჩუნება, მართლის თქმას ვერ უბედავს, არა თუ პირდაპირ წინააღმდეგობას. სხვა რომ არა იყოს რა, განა ეს ორი თვისება საკმაო არ არის ამ ორივე პარტიის წევრებით ხაიათის გასაცნობელად? მაგრამ უ. მაჭახელაძეზე უფრო გამჭირაბ და გამოცდილ კაცს ბევრი სხვა უფრო მაღე თვისებების და განსხვავების დანახვა შეეძლო ამ ორ პარტიაში...

როგორ გარდაუწყვეტია, ესლა, უფ. მაჭახელაძეს, თავისი კითხვა-ვის მივუდგე, ვის ეწინააღმდეგო ამ ორს პარტიებშიო? ისე, როგორც სწვეტ ამ გვარ კითხვას ყოველი უხასიათო ბურჟუა. მისი აზრით ყველას ის ემჯობინება, რომ ორივესთან კეთილი განწყობილება დიკავოს, ორივესთან დარჩეს, ორივეს სიკეთით ისარგებლოს და ორივეს სიყვას ასცილდეს. ეს განსჯის ლაყს ჰქუზე „მარცხენა ცენტრის“ გვლენა...

ამ გვარი თვორით, მართალია, პარიეში ტარეჟმ ელჩობა იზოგნადა მლონმა — მისისტრობა, მაგრამ ნამდვილს გაველენას თავის საზოგადოებაზე ევრასოდეს ვერ შეიძენს ის პირი, ვინც ამ ნაირ ქანქალს დაეჩევეა. ამ საქციელით მართო პირადი კეთილდღეობის „დამსახურება“ შეიძლება, და არა საზოგადო სარგებლობისა ან საქვეყნო გაველენისა. ამის დასამტკიცებლად თვორითლად აუხსნი უფ. მაჭახელაძეს ჩემს აზრს.

ქვეყნის და ხალხის ცხოვრებაში „პარტიობა“, — როცა ეს პარტიობა აზრების უთანხმოებაზე და საზოგადო მიზნის წინააღმდეგობაზე დამყარებული — მეტის-მეტად სასარგებლოა, ორი მხრით: ერთი მით, რომ მოწინავე პირების ბრძოლა ხალხს აჩვენებს აზრების გაგებას, შეთვისებას და შეყვარებას. მეორე მით, რომ მოწინავე თავების შეტაკების დროს თვითონ სადავო აზრი სწორდება, უმჯობესდება და რღმავდება. როცა ორი აზრი ერთმანერს ებრძვის, ორივეს, რასაკვირველია, თავ-თავისი მომხრენი ეყოლება. მაგრამ მათი შეტაკების დროს ორივე ეს აზრი შალა-შინდება, და თითოეულს მათგანს ათასჯერ უფრო მეტი გამგები დამოშოვ შეეძინება, ვინც იმ დროს, როცა ეს აზრები შეუტაკებლად მათი გამამგონის ჰქუაში იმყოფებოდნენ. ეს ცხადია, ზგონი.

ამ აზრების შეტაკებას ქვეყნისთვის არაოდეს არ შეუძლია ენების მოტანა, ამიტომ რომ ხალხი მართო იმას მიიღებს ამ აზრებიდან, რაც მის ჰქუას, გარემოებას და მდგომარეობას ეთანხმება ან მოუხდება. თითოეულ აზრს, მართალია, რამოდენიმე მომხრე აუჩრდება არა აზრის სისწორის გულისთვის, მაგრამ იმისთვის, რომ ეს აზრი ჩემსა ნათესავეს, მეგობარს ან მწყალობელმა გამოთქვაო. მაგრამ ამ გვარი მომხრეების რიცხვი ყოველგან და ყოველთვის მცირეა. ხალხში კი აზრი მართო მაშინ ერცელებდა ან ძლიერდება, როცა თვითონ აზრი სწორი და სასარგებლოა. და ორი აზრის შეტაკება სწორეთ იმითა სასარგებლოა, რომ ხალხს ამით უადვილდება მათი

შედარება და მათგან უკეთესის გამოჩენა ან მითვისება.

ხშირად ისიც მოხდება, რომ არც ერთი აზრი არ არის სრულად საფუძელიანი, ანა და ორივეში ცოტადენი სიმართლე იპოვება. ხალხის ცხოვრებაში მაშინ ის მოხდება, რომ ხალხი ითვისებს ორივე აზრიდან იმას, რაც მოსახდენი ან სამართლიანია, და ორივე აზრიდან დანარჩენ ნაწილებს სტოვებს. მხოლოდელმა საფრანგეთის ხალხმა, მაგალითად, მიითვისა რესპუბლიკელი პარტიის აზრიდან მართო ერთი მხარე: რესპუბლიკური პოლიტიკური წესის საჭიროება, და წინააღმდეგი პარტიების აზრიდან მიიღო მეორე მხარე: საზოგადო სიმშვიდის და წესიერების დაცვის აუცილებელი საჭიროება. მრევე ამ ნაწილებიდან ხალხისთვის შედგა ის წესი, რომელსაც ესლა ჩვენ საფრანგეთში ვხედავთ. ამ გვართ სარგებლობს ქვეყანა, ხალხი, მხარე, აზრების და მიმართულების წინააღმდეგობით.

მაგრამ სწორეთ იმისთვის, რომ ქვეყანას, ხალხს ან მხარეს ამ ნაირათ შეეძლოთ სარგებლობა აზრების და მიმართულების წინააღმდეგობით, აუცილებლად საჭიროა, რომ იმისთანა მოთავეები იყვნენ ან ხალხში ან ქვეყანაში, რომელთაც ამ წინააღმდეგობის გამართვა მოახერხონ. ამისთვის ყოველი პარტიოსანი და გონიერი პირის მოვალეობაა — ბრძოლა გამართოს, რაშიში ჩადგას, თავი არ დაიზოგოს, რომ ამით ხალხს და ქვეყანას საშუალება მისცეს — უმჯობესი აზრის არჩევისა და უკეთესი გზის გამოანხვისა.

როცა ორი რაზმი იბრძვის, ომში, ნუ თუ ეს რაზმები მართო იმითომ იკლავენ თავს, მართო იმითომ ხოცვენ მოწინააღმდეგეს, რომ სისხლით დაძლენ და სიკვდილით იქეიფონ? არა. თითოეულ გონიერ მებრძოლს კარგათ ესმის ეს ჭეშმარიტება: მე თავს ვიკლავ, მე სისხლს ვეღრი, ჩემსას და სხვისას, მაგრამ ამ სისხლის ღვრას შედეგათ ის ექნება, რომ ჩვენი ოჯახები შეისვენებენ, ჩვენს წერილს-შვილს მშვიდობიანობა ელიოსება, ჩვენს ცოლს-შვილს ვერავინ აიკლებს და გააუპატიურებს, ერთი სიტყვით, ჩვენი სისხლი ჩვენს შთამომავლობას გამოადგება. ასე ჰფიქრობს მამაცი, და მართო ეს მაღალი მიზანი აძლევს იმას ძალას და მხნეობას.

მაგრამ წარმოვიდგინოთ, რომ გამოდის კაცი, რომელიც ჰფიქრობს: ეს ოხრები ერთმანერთს თავ-პირს ანტერვენ. მაჩერებები, მოვიცილი, და ბოლოს ორივე მხრის მამაცობითან შეტოვებით ვისარგებლებ: ორივეს ბანაკში ძვირფასი რამ მოიძებნება, ორივეში აუცილებლად იქნება უხვირო ნივთები. შეურბ სერის, და როცა რამე მომეწონება — იმას მივითვისებ, როცა არ მომეწონება — მივატოვებ. შოველს შემთხვევაში სარგებლობა ჩემი მხრით იქნება, და ბოლოს რომელიც გაიმარჯვებს — იმას მივეცდლები.

ამ ნაირათ ჰფიქრობენ, ბრძოლის დროს, ბევრი სულდგმულები. მათი მოქმედება, რასაკვირველია, მათთვის სასარგებლოა: სისხლს ისინი არ ღვრენ, და სარგებლობას კი ბოჭვენ ორივე ხელებით. მაგრამ რაც მიეტოვება ქალებს ან უ-უსურებს, ის დალათ ესმის წვერ-უღელაშის ეაქაცს. და ყოველს კაცს, რომელიც ბრძოლის დროს ამ გვარ საქციელს ადგია, ორივე მებრძოლი მხარე ერთ-

ნაირი შეზავლებით უყურებს, ერთნაირი დაუზოგველად მიუყურებს.

დე სარგებლობა მოუტანას ჩვენსა ბრძოლამ ჩვენს ქვეყანას, დაე გამოადგეს ის ჩვენს ხალხს, დაე დაუხმარებლათ ისარგებლონ მით ჩვენმა ქალებმა, ბავშვებმა და წერილ-შვილობამ — ეს ბუნების კანონია. დე აგრეთვე გამოადგეს ის სახეიროთ ზოგიერთ „ოსტატ პოლიტიკანება“, რომელთაც — კატასი არ იყოს, — თეზი კი უყვართ, მაგრამ წყალში ფეხის ჩადგმას ეშინათ. მსეც ხშირი მოვლენაა. მაგრამ იმის მაგალითი კი არსად ყოფილა, რომ ამ გვარ გზაზე დამდგარ კაცს პირადი სარგებლობის და პარტიის მეტი რამე შეეძინოს თავისთვის: ან ნამდვილი გაველენა ხალხზე, ან თავისი საკუთარი აზრისა და მიმართულობის პარტიე, ან სხვა წევრებითი კმაყოფილება. ლომი რომ დაეტყება ეფებო, ხშირათ მოხდება, რომ მათ სადაო ირემს კულ-მოგლეჯილი ტურა დააპატრონდება და კიდევ შე ჰამს, მაგრამ თავისდღეში არ მომხდარა, რომ ამის მნახველს ხალხს ეს ტურა ამის გამო ლომათ ან ეფებოთ მიეღოს.

X

უფ. მაჭახელაძეს გამოუძებნია აქ. წერეთლის სტატიებში ერთი ვითომ წინააღმდეგობა: ერთხელ ეს სტქვა რა მეორეჯერ სულ სხვაო. ჩვენმა მკითხველებმა, ვისაც კი ორივე სტატია ახსოვს აქ. წერეთლისა, კარგათ იციან, რომ არავითარი წინააღმდეგობა არ ყოფილა ამ ორს სტატიას შუა. მრეოდე სიტყვის ამოგლეჯით ადვილათ მოაჩვენებს კაცი ამგვარ ვითომ წინააღმდეგობას. მაგრამ მე დავანახებ უფ. მაჭახელაძეს უფრო შესანიშნავს წინააღმდეგობას მის ნაწერებს შუ, და ეს ამხსნას.

ამას წინეთ ის სწორდა, როგორ შეიძლება უფ. მაჭახელაძესთან საქმის დაკავება და მათთან ერთს რაზმში ჩადგომაო. მე სრულიათ თანახმა ვარ ამ აზრისა. მხლა კი ის ამტკიცებს, რომ ხან ერთს რაზმში უნდა ჩადგეთ, ხან მეორეშიო. წინააღმდეგობას თუ ეძებთ, მომირთმევია თქვენთვის აი ეს გაცხელბუ-ლი წინააღმდეგობა.

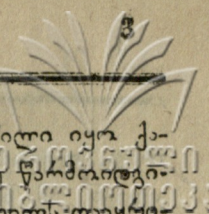
„ქვეყნის მტერობა მე იმათში (ესე იგი იმ რაზმში, რომელშიაც დგან უფ. დ. ანჩაბაძე, ბ. ლოლაბერიძე, ზ. ჩქოტუა, ილ. შავჭავჭავაძე და სხვ.) არ დავგინახავსო, ამბობს დღეს უფ. მაჭახელაძე. მაგრამ ამას წინეთ კი მისი სტატიის აზრი ის იყო, რომ ვისაც ათი და თუთხმეტი წლის განმავლობაში ქვეყნისთვის ხელი არ გაუწდრეია და თავისთვის კი ბევრი გაურიგებია, ის ქვეყნისთვის საენებელი პირი არისო. რა მიზნია რომ ამ მოკლე ხანში ასე სრულად შეცვლია აზრი უფ. მაჭახელაძეს?

XI

მართს უკანასკნელს შენიშვნას კიდევ დავსწერ.

„ნდობას კაცი მართო მაშინ დაიმსახურებს, როცა საზოგადო სიკეთისთვის ყოველგან და ყოველთვის გამოაჩენს ერთგულობას, და არა მართო მაშინ, როცა თვითონ სური უქმი ლიბერალიზა ერთს წამისთვის თავს მოაბურებს, არა მართო მაშინ, როცა მუთათის გართობა არ ჰყოფნის, ან როცა „უაღმატებულ დესოზის“ იმედი ეკარგება!“

ამით უფ. მაჭახელაძე, აღბათ, ჰფიქრობს, რომ უშველბელი კვერი დამკრა თავში. მაგერათ აი რას ეფტყვი: ის ერთობ ყმაწილია, და ჯერ ვერ შეუძენია ვერც კაცის ცნობა, ვერც გამოცდილების სიფრთხილე.

„თფილისური თუნდ უქმი ლიბერა-
ლობა,“ დამიჯეროს, უფრო ძნელია,
ენემ პარიჟული არხი—რადიკალი-
ზა. მოვიდეს აქ, და თავის საკუთარი
მაგალითით დაინახავს ამას. ბევრი
მინახავს, ჩემს წარსულს სიცოცხლე-
ში, იმისთანა ახალგაზრდები, რომელ-
ნიც პარიჟში ან პეტერბურგში ქვეყ-
ნის გადატრიალებას ჰქადაგებდნენ,
და თფილისში კი თავიანთ სტოლ-
ნაჰალნიკის წინააღმდეგ სიტყვის ამო-
ლებას ვეღარ ბედვენ. ბევრი მინა-
ხვს ლიბერალები, რომელნიც ჩემს
„გართვის“ მომავლინებულ ცო-
ლეთ მითვლიდნენ, და თფილის-
ში კი საზოგადოებრივ საქციელს არ
თავიანთობდნენ. ისეთებიც კი მი-
ნახავს, რომელნიც ნიადაგ იმას
ჰქადაგებდნენ, ნიკოლაძეს ღენერ-
ლობა უნდაო, მაგრამ როცა ამავე
თფილისში ან ქუთაისში ჩაბრძან-
დნენ, პრისტაობაზედაც უარი არ
უთქვამთ, თუკი მისცენ... მე კი იგი-
ვე დავრჩი, და იგივე ვარ, რაც ვყო-
ფილვარ. ამგვარი სიტყვები, ჩემო
ბატონო, ძუძუ-მწოვარმა ბავშვმა
კი არ უნდა მითხრას, იმისთანა პირ-
მა უნდა გამოთქვას, ვისაც საკუ-
თარი გზა მამაცურათ, გადაუბრავთ
გაუფლია, ისე, რომ თავის მიზანს და
მიმართულებას არ ასცილებოდეს არც
ერთს ნაბიჯზე. მხოლოდ კი გასაცივარი
ის არის, რომ სიმტკიცეს, სისწორეს
ის კაცი მიქადაგებს მე, რომელმაც
ჩვენს ახალგაზრდას ურჩია—ტურა-
სავით მებრძოლებს უცქირეთ, და
სადაც ლეში დაინახოთ, იქ დახტე-
ნით კისერზეო.

ნ. ნიკოლაძე.

დღიური

ძ. ლლების ამბიდან დავ წყაოთ დღე-
ვანდელი ჩვენი დღიური:

მოგვხსენებთ, რომ ჩვენმა ქალა-
ქის ბამგეობამ გამოაცხადა, რომ ვინც
ქუჩა-ქუჩა, მაწანწალა უბატონო
ძალდ სმოკლავს, ყოველ მოკლულში
ორი აბაზი მიეცემაო. რასაკვირველია,
რომ ამ განკარგულებას უნამყოფოთ
არ ჩაუვლია: ერთმა ქალაქის საქმე-
ების კარგათ მცოდნე პირმა გეითხ-
რა, რომ ამ უკანასკნელი ორი-სამი
თვის განმავლობაში 600 ძალდი
მოჰკლეს ქალაქშიო! მანსაკუთრებით
ბევრი დაუხოცნიათ საყსაპოებთან
და სოლოლაკის ქუჩებში. ეს გარე-
მობა, რომ სოლოლაკში და საყსა-
პოებთან ძაღლების რიცხვი შემცირ-
დაო, ახლა ადოლბრის ძაღლები გა-
დმოდიან შუა-ქალაქში...

თფილისის ახლო-მახლო სოფლე-
ბიდან გვწერენ, რომ წლებანდელი-
სთანა ყურძნის მოსავალი ამ უკა-
ნასკნელის ათის წლის განმავლობა-
ში არ გვინახავსო. ამ გვარსავე კარგს
ამბავს გვწერენ საქართველოს მარ-
ნიდამ — ძახეთიდანაც: „აქ ღვინო,
მართალია, შარშან რომ მოვიდა, იმ-
დენი არ მოსულაო, ამბობს ჩვენი
იქაური კორარესპონდენტი, მაგრამ
რაც მოვიდა, ძალიან კარგი მოვი-
და, ასე რომ იმედი გვაქვს, თეი-
თონ ჩვენც გვეყოფა და ჩვენს მო-
ვალეებსაც დაეკმაყოფილებთო.

ნამუშევრის მოსავალსაც თფილი-

სის გუბერნიიდან საზოგადოთ კარ-
გი ამბები მოგვდის.

მაშ წელს შიმშილი არ მოგველის.
საუბედუროთ, ამისივე თქმა არ შე-
გვიძლიან დასაყრდენი საქართველო-
ზედ, სადაც ხანგრძლივმა გვალვამ
დიდი ენება მისცა ჭირნახულს.

„დროშის“ კორესპონდენცია

ოქტომბერი. 25 აგვისტოს. 19-ს

იენის მე დავეწვარ ძიმიტის საზოგა-
დოების მამასახლისის ამორჩევაზედ.
ამ დღეს მოვიდა წარმოგზავნილი
უზნის უპრაველნიდან ჩინოვნიკი
მქეთიმე ღოლიძე, რომ შეეკრიბა
მთელი საზოგადოება და გამოეცხა-
დებინა მისთვის მთავრობის ბრძანე-
ბა, რომ რადგან სამი წელიწადი შე-
უსრულდა ძველს მამასახლისსო, სა-
ზოგადოებას ნება ეძლევაო, ახლად
კენჭი უყარონ მამასახლისსა და მო-
სამართლეებს; დარიგებაც მისცა სა-
ზოგადოებას, რომ ამორჩევის დროს
სინიდიხიერათ მოქცეულიყვნენ.

ამ ჩინოვნიკს სიტყვის დასრულე-
ბაც აღარ დააცალეს და ერთი ხმით
დაიყვირეს: „კი ბატონო, კი ბატო-
ნო, მამასახლისი ჩვენ ამორჩეული
გვყავს, უკეთესს სად ვიშოვნითო,
მხოლოდ სუდიბთან გვაქვს საქმეო.“

ქენჭის ყრამ აღმოაჩინა, რომ ოც-
და შვიდი მეკენჭის წინააღმდეგ, ო-
რას-ორმოც-და-სამმა მეკენჭეების უმ-
რავლესობამ ამორჩიეს იგივე ძველი
მამასახლისი როსტომ შრშაძე, რომ-
ელიც გონიერულის მოქმედებით
და სინიდიხიერათ ემსახურებოდა სა-
ზოგადოებას ექვს წელიწადს მამასახ-
ლისად.

მხოლოდ დაიწყეს სხვა მოხელეების
ჩრევა, დაიწყეს ერთი მოსამართლე-
სთვის კენჭის ყრავად ლაპარაკი. პირ-
ველად საშინელი სიჩუმე სუფევდა;
ეს სიჩუმე ერთბაშით დაირღვა: „არ
გვინდა ეს სუდიო!“ იყვირეს და
თითქმის ერთ-ხმით გააშავეს. საწ-
ყალს მოსამართლეს გაუშრა სისხლი,
და ძნელად თუ გადაიტანდა ამ უბე-
დურებას, რომ არ დატრიალებული-
ყო და საქმე არ გაჩაღებია.

„ძმებო! მიმართა მან საზოგა-
დოებას, — ამომირჩიეთ ოღონდ მე
სუდიოთ და რამდენ ხანსაც დაერჩე-
ბი, მწერლის ფულს თქვენ ერთ
გროშს არ გადაიხდით, სულ მე ვი-
კისრებ და განჩინების ფულსაც არ
ავიდებ!“

ამ წინადადება ერთბაშით შესც-
ვალა საზოგადოების აზრი: ამ სუდიო-
ში ეხლა ერთგული, კეთილი კაცი
დაინახეს და ერთ-ხმით გაათეთრეს;
მხოლოდ დარჩა ერთი წინააღმდეგი,
რომელიც დიდ-ხანს ყვიროდა და
იძახოდა: „არ მინდა, არ ვარგავო!“
მაგრამ კაცმა არ დაუჯერა.

პირველი ყრილობა ასე გათავდა;
ოც-და-შვიდის უთანხმოების მიუხედა-
ველად წარადგინეს დასამტკიცებლად
მამასახლისის სადაც ჯერ იყო. მაიგეს
თუ არა ეს წინააღმდეგ მეკენჭეებმა,
შეიტანეს უზნის გამგეობაში თხოვ-
ნა, სადაც ისინი ამბობდნენ, რომ
უკანონო ყრილობა იყოო, სხვა

მამასახლისი გვინდაო, სასამართლომ
დაუნიშნა პრისტაეი უ. ირაკლი ქა-
ლანდარიშვილი, რომელსაც უნდა
გამოეძიებია ყრილობის უკანონობა.

ნ-ს აგვისტოს მოვიდა ძიმიტის
საზოგადოებაში ეს პრისტაეი და მო-
უწოდა საზოგადოებას, გამოემცხა-
და მოწინააღმდეგე პირებს შეე-
ტანათ თავიანთი აზრი უკანონო
ყრილობის შესახებ; მაგრამ ისინი ამ
წინადადებაზედ არ დათანხმდნენ:
იმათ ერთ-ხმით დაიძახეს, რომ ეს
მამასახლისი არ გვინდა, სხვა გვინდა
აეირჩიოთო. პრისტაეს მონდობი-
ლობა ნებას არ აძლევდა ამგვარი
მომჩივნების მოთხოვნის დაეკმა-
ყოფილებია, იმას უკანონო ყრილო-
ბა რაში მდგომარეობდა, ის უნდა
გამოეცვლია. მოწინააღმდეგენი გად-
გნენ განზედ და ახალი მამასახლისის
ამორჩევის თხოულობდნენ. ზოგიერ-
თები ჰყვიროდნენ: „მაგან ორი მამა-
სახლისობა გაატარაო. (სამ-სამი წე-
ლიწადია დადებული მამასახლისობის
ვადა.) მხოლოდ რომ აეირჩიოთ, გადა-
სახადი დაგვედებოდა, იმას უნდა ჩოხა
შეუყვრო, ვალდებულები გავხდებით
კარგათ შევინახოთო!“ აი იმათი უმ-
თავრესი მიზეზი რაში მდგომარეობ-
და. რამდენი ვარწმუნე ისინი, რომ
არაფერისაგან გარდასახადი, შესახებ
მამასახლისისა არ იქმნებამეთქი; მაგ-
რამ ისინი ვერ დავარწმუნე.

პრისტაეის დაბარებაზედ ბევრი არ
გამოცხადნენ, სოფლებში დადიოდ-
ნენ, ძალით და ან ნებით შოულობ-
დნენ მომხრეებს, რომ ხალხი შეემ-
რავლებინათ. ამასხით ორმოც-და-
ხუდამდე შეგროვდნენ, ჩაჯდნენ ია-
რალში და მაგარი კეტებიც სათი-
თათ ხელში დაიჭირეს; შეგროვდ-
ნენ შორი-ახლოს საზოგადო კრებას-
თან. სამჯერ დაბარების შემდეგ
პრისტაემა შეუთვალა, რომ თუ არ
მოვლენ, უნდა აქტი შევადგინო და
სასამართლოში წარვადგინოო. მაშინ
კი დაიძრა ეს გროვა ხალხი; გზაზედ
ვინც შეხვდებოდათ, ძალით გადაყე-
დათ თავიანთ მხარეზედ და მიდიოდ-
ნენ პრისტაეთან ამაყად, იარაღში ჩა-
სმული და ხელში კეტებით. პრისტაე-
მა შენიშნა ეს უწყსოება და დაუშალა...
ამ დროს პრისტაეი რომ მოხერხებით
არ მოქცეოდა და არ დაემოშინებია
ეს ხალხი, თქვენი მტერი, იმ დღეს
რომ იქ რამე საქმე მოხდებოდა.

პრისტაემა ბოლოს აქტი შეადგი-
ნა მოწინააღმდეგე ხალხზედ და უე-
ზდის უპრაველნიას წარუდგინა მხ-
ლა, როგორც მითხრეს, გამოემძიე-
ბელისათვის გარდაუტყიათ საქმე გა-
მოსამიებელად. ასე დასრულდა მი-
ორე ყრილობა საზოგადოებისა. მხ-
ლა არ ვიცით, ბოლო რა იქნება.

წრევანდელს მოსავალზედ ძრიელ
კარგი ამბავი მქონდა მოსაწერი, მა-
გრამ, სამწუხაროდ, 17 აგვისტოს
იმისთანა გიჟი ქარი ამოვარდა აქ,
რომ თითქმის სულ ყველაფერი გა-
ნადგურა.

ძრიელ სამწუხარო სანახავე იყო
ყანები გზაზედ, ჯუშათიდან შოთამ-
დი, სადაც იმ დღეს მე მოგზაურობა

მომიხდა: სულ დაღწეული იყო ქა-
რისაგან. მხლა თქვენც წარმოადგი-
ნეთ ყურძნის რაღა კეთილი-დაწყე-
და. შოთის მახლობლად განსაკუთ-
რებით ყანები სულ გაფუჭებულია, რად-
განაც შოთი ზღვის პირათ არის და
ქარი ძრავლ მძლავრობს; გაღმა ბუხ-
ტის მხარეზედ ერთი კარგი სახლიც
დაენგრია ქარს.

მ. ხვლადე

სოფ. მამათხ.

სამღვდელოების კრება ქუთაისის

იმ თვის 17, 18, 19 და 20 შეკ-
რებულება ჰქონდათ იმერეთის სამ-
ღვდელოების დეპუტატებს ქუთაისში
სასწავლებლის შესახებ საქმეებზე.
თუშკა ეს ყრილობა სხვა და სხვა
საქმის გაკეთებით დიდი შესანიშნავი
არ იყო, მაგრამ სხვებ კი ძლიერ სა-
ინტერესო იყო და ამისათვის მინდა
გაგიზიაროთ ამ ყრილობის ამბები.

ჩვიდმეტს, კარგა ბლომათ შეიკ-
რიბენ დეპუტატები სასწავლებელში.
ამ დღეს მოვლოდნენ წინეთ მყოფ
თავსმჯდომარეს მ. დ. ლამაზიძეს,
მაგრამ ის არ გამოცხადებულა. მე-
ორე დღესაც უყურეს, მაგრამ არც
მეორე დღეს გამოცხადდა. დეპუტა-
ტებში შეიქნა ლაპარაკი მის გამო-
უცხადებლობის მიზეზზე. მართმა უკა-
ნონათ აღრჩეულმა დეპუტატმა და
სახელდობრ მ. რ. ბიგაოროვმა *)
დეპუტატებს უთხრა შემდეგი სიტ-
ყვა: „მამანო დეპუტატო! რას უ-
ყურებთ თქვენ ლამაზიძეს! ის აქ
არ ჩამოვა. უუწმინდესი სინოდის
უქაზი ამბობს, რომ თავსმჯდომარეთ
უნდა იქმნეს აღრჩეული დიდი დამ-
სახურებელი პირი და თქვენთვისაც
სირცხვილი იქმნება, რომ ქალაქში
და დეპუტატებში მყოფნი დამსახუ-
რებულნი პირნი არ აღირჩიოთ და
ერთს ვილაცა სოფლის მღვდელს
ლამაზიძეს ჩააცივდით ნიადაგ. არა,
რა გამოგიდისთ მისგან არ ვიცი!“ და
სხვ. და სხვ. და სხვა.

ჩვენთვის, მამაო რაჟდენ, ჯერე-
ბიანი და მენდლიანი კაცები კი არ
არის საჭირო, იმისთანა კაცია საჭი-
რო, რომელმაც საქმე იცის და ჩვენს
მინდობილობას და საქმეს სინი-
დისიანათ დასრულებს. ჩვენ მასზე
ერთ-გულს და მართლად მთქმელს
საქმის წამყვანს არაფის ეხედავთ.
სხვა არა იყოს რა, იმან ჩვენ
ანგარიში უნდა მოგვეცეს და თუ
ის არ ჩამოვიდა, ჩვენ ყველანი
შინ წავალთ. თქვენ, სობოროს
კრებულებიდან სასწავლებლისთვის ერთ
გროშს არ ხარჯავთ და დღეს რამ
მოგიყვანათ აქ, არ ვიცით. ჩვენ ამ
კრებაზედ შაგირდების გამოარიცხვის
მიზეზებიც გვინდა შევიტყუოთ და

*) არის ცხადი ბრძანება უუწმინდესის
სინოდისა, გამოსული 1872 წელში, რომ-
ლის ძალით დეპუტატი უნდა იყოს აღრჩე-
ული ათი კრებულისაგან და არა ერთი
დეკანოზის და ერთი მღვდლისაგან. მაშასა-
ღამე მამა რ. ბიგაოროვი სრულებით არ
იყო კანონიერათ აღრჩეული; ან კი რა სა-
ჭირო იყო მისი დეპუტატობა, რადგან თეო-
ლონ ის და მისი მარწმუნებლები არცერთს
გროშს არ იხდიან თავის ფულს სასწავლე-
ლის სასარგებლოდ.

იქც, თუ ჩვენი არჩეული წევრებიც
ერაინ ამ შავრდების გამოცხადების
საქმეში. მს სიტყვები მოისმოდა
დებუტატებში მ. შიგაურავის სიტ-
ყების თქმის შემდეგ.

ამ დროს ერთმა დებუტატმა გა-
ნაცხადა: მე გაგიგე მღ. ლაშაშიძე
არ მოვაო და ტყუილად უყურებთ
მას აქო; მე ეს არის ამაზედ წიგნი
მივიღე მისგანო. მართი ცნობის-მო-
ყვარე დებუტატი მივიდა და მოწე-
რილი წიგნის წაკითხვა სთხოვა მას.
ამ დებუტატმა უარი უთხრა იმ წე-
რილის წაკითხვაზე. მს შენიშნეს
სხვა დებუტატებმაც და ყველამ ერთ-
ბაშთ სთხოვეს იმ წერილის წაკით-
ხვა მას. ამ დებუტატმა აღასრულა
ყველა დებუტატების თხოვნა და წა-
იკითხა ეს ბარათი, რომელზედაც
ჩემის აზრით ის მოქცა უკანონოდ.
ძლიერ საინტერესო ბარათი კი იყო
და ამიტომ სხვათა შორის მოგვყავს
იქიდან რამოდენიმე ადგილები:

„მამო ლენტო! ბუთოთ და სუ-
ლოთ ესწუხარ, რომ რომელიმე გა-
რემოვბათა გამო არ ძალ-მძია გა-
მოცხადდეს სამღვდლოების შეკრე-
ბილებაზე, რომელიც იზს, იზს, ით
და კ-ს ამა აგვისტო არის დანიშნუ-
ლი. შიგელი საქმე ჩვენი საწავლე-
ბლის შესახებ, რაც მე მღვდლათ
გარ, დიდი საინტერესო იყო და არის
ჩემთვის. მე ჩემის მართი არა დამი-
ზოგავს რითაც კი შემძლებია მოხ-
მარება სასწავლებლისთვის. ჩემი სა-
კუთარი საოჯახო საქმე მრავალჯერ
დამიტოვებია და სასწავლებლის საქ-
მისათვის სამ-სამ, ოთხ-ოთხ, დღე
და კვირებით მუთათსში გეგულ-
ვარ ხოლმე ჩემის ხარჯით. ათავითა-
რი სარგებლობა მე ამ შრომადამ
არ მიმიღია და არც მოველოდი.
ჩემს დიდს დაჯალდობას შეადგენ-
და და შეადგენს ის, რომ სამღვდე-
ლოება აფასებდა ჩემს შრომას და
ჩემზე რწმუნება ჰქონდათ და აქვს
დღესაც.

„რომ ეს რწმუნება არ დამეკარგა
და სამღვდელოების მონდობილება
რიგინად ამცხრულებია, მე არ და-
მიზოგავს არაფერში ჩემი თავი და
ჩემი შრომა. მაგრამ მე რომ არაფის
არ მივხედო და ჩემი მოვალეობის ას-
რულებას შეუდექი, როგორც რიგი
იყო, მრავალი პირი მოვიმდურე. შეე-
ლა დარწმუნებული უნდა იყოს, რომ
ჩვენს საზოგადოებაში თუ არ გინდა
გამოჩენილი პირების მომდურება,

თაღლითურათ და ფრისველურათ
უნდა მოქცე. მს თვისება ღმერთს
ჩემთვის არ მოუტია. მე ვერ მოვა-
ხერხე ერთსა და იმავე დროს სამღ-
ვდელოებიც და საპტიო პირებიც მო-
მედარიელებინა.

„პი უმთავრესი მიზეზი სხვა და
სხვა უკმაყოფილების სხვა და სხვა
პირებთან:

„1) ამას წინეთ მე ყრილობაზე
განაცხადი, რომ სობოროს კრე-
ბული სასწავლებელს თავის ჯიბი-
დან არც ერთს გროშს არ ეწევა-
ხეთქი. უკმაყოფილო დებუტატებმა
შიგელად-სამღვდელოს სთხოვეს სას-
წავლებლის შენახვაში ისინიც მოე-
ყვლებინა საზოგადოდ სხვებთან, მა-
გრამ, სანთლის სარგებლის ფულის
გარდა, ერთ გროშს არას ეწევიან სა-
სწავლებელს. ამისგან გამოჯაგრე-
ბულთა მათ ჩემი დასჯა სთხოვეს
ყოველად სამღვდელოს, თუ როგორ
გავხედე მე ამის თქმა. მართა პა-
ტიცკემულმა მღვდელმა გავთში
დასწერა: სოფლის მღვდელი მდიდა-
რია და ჩვენ ღარიბი ვართო. ჩვენ
პატიოსნურად ჩაცმულნი უნდა ვი-
ყოთო და სოფლი მღვდელს ქა-
ლამანებშიაც არა უშავს რა და
სხვა ამისთანა მრავალი იყო და-
წერილი... ამასთან მ. წინააღმდეგი
ვიყავი და ვარ დეკნოზის საღუქნეთ
მოწყობილის ოთახების 560 მანე-
თად შკოლისათვის დაქირავებზე,
როდესაც ოთხი წლის ქირა უკეთეს
სახლებს ადევს, სადაც გინდა მუ-
თათსში—ესეც კი მიზეზი შეიქმნა უკ-
მაყოფილებისა. პი რა უბრალო მი-
ზეზებით მომემდურენ მე მუთათის
გამოჩენილი სამღვდელო პირნი.

„2) სასწავლებელში იყო ამას წი-
ნეთ ერთი მასწავლებელი უ. მაქა-
ვარიანი, რომელიც რიგინად არ ას-
რულებდა თავის თანამდებობას. მე
ეს არ დამიფრავს, თუმცა ძლიერ
სწყინდა უ. ზედამხედველს მსზე რა-
იმე ცუდის თქმა. ია რომ კარგი კა-
ცი არ იყო, დამტკიცდა იქიდან, რომ
ორი თვის ჯამაგირი გამოტყუებით
წაილა და დღეს გროშსაც არ უბრუ-
ნებს სასწავლებელს უკან.

„3) უ. ზედამხედველი იმდენათ
გადეკიდა მყოფ მის თანამდებურს ზ.
ჭიშვილს, რომ სასწავლებლიდამ
დაითხოვა. ამის ადგილზე შესვლა
მოინდომეს იმისთანა მასწავლებელ-
მა, რომელნიც ღირსი არ იყვნენ ამ
თანამდებობის მღვდლისა. რომ ზედამ-
ხედველმა ამისთანა პირი ვერ დაი-
ნიშნა თანამდებურად, ასტეხა სასწავ-
ლებლის სამმართველოშიდ ერთი
უკმაყოფილება და წინააღმდეგი ჰა-

ზრის შეიქნა ყველა წევრებისა. ამა-
სთან ფულის ანგარიშის თაობაზე
დაც მოგვდის ნიდაგ უკმაყოფილე-
ბა ზედამხედველთან ჩვენ ყველა
წევრებს...

„მრავალი სხვა მიზეზი ენახე მე მრავალთა პირთაგან, რომ მეთხოვა
ყოველად სამღვდელოსათვის განთა-
ვისუფლება სასწავლებლის სამმარ-
თველოს წევრობისაგან. მე რაც გა-
ქარებდა და განკაცხა უნდა მომ-
დგომოდა ზედამხედველის და ზოგი
მასწავლებლისაგან, თავს არ დაეანე-
ბებდი, მაგრამ რადგან ეხლანდელი
ზედამხედველის ხელში, რომელიც
სრულიად გამოუცდელია თავის მო-
ვალეობის ცოდნაში, სრულებით არა-
ფერი სარგებლობის მოტანა ჩემს
მანდ სამსახურს არ შეუძლიან, მე
ესთხოვე ყველა დებუტატებს, თქვე-
ნით, რომ განმთავი უფლონ წევ-
რობის თანამდებობისაგან რამოდენ-
იმე დროებით მაინც და ისეთი პი-
რი დაუნიშნონ ზედამხედველს წევ-
რად, რომელიც ყოველგვარს შემ-
თხვევაში მზათ იქნეს მისი სურვი-
ლის აღსრულებისა! ამით ის წევრი
ზედამხედველის მადლობასაც დაიმ-
სახურებს და ზოგიერთი ქალაქის
მღვდლების ყურადღებასაც.

„მე მანდ თხოვნა მაქვს შეტანი-
ლი ყოველად სამღვდელოსთან. მთ-
ხოვე შიათხოვინე ის დებუტატებს და
როგორც ყოველად სამღვდელოს რე-
ზოლიუცია იყოს დასმული, ისე მო-
იქცენ.“

სხვა საინტერესო ცნობებიც ბევ-
რი ეწერა ამ წიგნში, მაგრამ ყველას
გარდმოცემა აქ არ შემიძლიან.

(ზაგაძელება)

განცხადებანი

კავკასიის საგარეო ინსტიტუტი
სამშობიარო ღოზიბით

(შერაზე, ფრანგის სტანციის მახლობლად)

მშობიარე ქალებს ყოველ დროს
დღე და ღამე მიიღებენ. აქიმობის-
თვისა და საწოლისთვის დღეში ათი
შაურია; ღარიბები მუქთად. ღოზი-
ბაში არის ცალკე (საიდუმლო) ო-
თახები თვეში 30-50 მანეთად.

ჩიგვისათვის ავთამყოფებს ყოველ-
დღე მიიღებენ, კვირის გარდა; ვიზი-
ტისა და წამლის ფასი ექვსი შაუ-
რი; ღარიბები მუქთად.

შოველ დღე დილის 8 საათი
დამ 9¹/₂-მდი დოქტორი პრემივეი
და 9¹/₂-დამ 11-მდი დოქტორი ანა-
ნოვი.

მ. რ. შ. ბ. ა. თ. ზ. ე. თ. ლ. ა. შ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-

მ. თ. ხ. შ. ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-

ზე რჩევა რემერტისა, ალბანუსისა,
ანანოვისა და პოტიომკინისა

მ. თ. ხ. შ. ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-

მ. თ. ხ. შ. ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-

მ. თ. ხ. შ. ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-

მ. თ. ხ. შ. ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-

მ. თ. ხ. შ. ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-

მ. თ. ხ. შ. ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-

მ. თ. ხ. შ. ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-

მ. თ. ხ. შ. ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-

მ. თ. ხ. შ. ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-

მ. თ. ხ. შ. ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-

მ. თ. ხ. შ. ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-

მ. თ. ხ. შ. ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-

მ. თ. ხ. შ. ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-

მ. თ. ხ. შ. ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-

მ. თ. ხ. შ. ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-

მ. თ. ხ. შ. ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-

მ. თ. ხ. შ. ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-

მ. თ. ხ. შ. ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-

მ. თ. ხ. შ. ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-

მ. თ. ხ. შ. ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-

მ. თ. ხ. შ. ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-

მ. თ. ხ. შ. ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-

მ. თ. ხ. შ. ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-

მ. თ. ხ. შ. ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-

მ. თ. ხ. შ. ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-

მ. თ. ხ. შ. ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-

მ. თ. ხ. შ. ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-

მ. თ. ხ. შ. ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-

მ. თ. ხ. შ. ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-

მ. თ. ხ. შ. ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-

მ. თ. ხ. შ. ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-

მ. თ. ხ. შ. ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-

მ. თ. ხ. შ. ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-

მ. თ. ხ. შ. ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-

მ. თ. ხ. შ. ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-

მ. თ. ხ. შ. ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-

მ. თ. ხ. შ. ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-

მ. თ. ხ. შ. ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-

მ. თ. ხ. შ. ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-

მ. თ. ხ. შ. ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-

მ. თ. ხ. შ. ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-
ბ. ა. თ. ბ. ი. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა. თ. ზ. ა-

რ.ა. გ.ა.	დ.ა.	ს.ა.	II კ.	III კ.	ს.ა.	II კ.	III კ.	ს.ა.	II კ.	III კ.
მთილისი	936	454			68	38				
მცხეთა					240	123				
ბორჯომი	1221	841			392	218				
საგარეო	2	1110			422	246				
მცხეთა					581	323				
მთილისი	823				675	375				
საგარეო					734	29				
მცხეთა					574	76				
მთილისი	1144				975	542				
მთილისი	840									
საგარეო					118	66				
მთილისი	1151				341	169				
მცხეთა					338	21				
მთილისი					532	96				
საგარეო	541	165			343	24				
ბორჯომი	723	2			736	4				
მცხეთა					85	41				
მთილისი	101	72			975	542				

ს.ა.	II კ.	III კ.	ს.ა.	II კ.	III კ.
მთილისი	936	454	68	38	
მცხეთა			240	123	
ბორჯომი	1221	841	392	218	
საგარეო	2	1110	422	246	
მცხეთა			581	323	
მთილისი	823		675	375	
საგარეო			734	29	
მცხეთა			574	76	
მთილისი	1144		975	542	

ს.ა.	II კ.	III კ.	ს.ა.	II კ.	III კ.
მთილისი	936	454	68	38	
მცხეთა			240	123	
ბორჯომი	1221	841	392	218	
საგარეო	2	1110	422	246	
მცხეთა			581	323	
მთილისი	823		675	375	
საგარეო			734	29	
მცხეთა			574	76	
მთილისი	1144		975	542	